

DOÇENTLİK YABANCI DİL SINAVI ÜZERİNE

Yrd. Doç. Dr. Musa GÜRSEL (*)

Bugün ülkemizde, 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Yasası ve bu yasaya göre çıkartılmış bulunan Doçentlik Sınav Yönetmeliği'nin ilgili hükümleri uyarınca Doçentlik Dil Sınavı yapılmaktadır. Zaman zaman, anılan yönetmeliğin bazı hükümlerinde bir takım değişikliklere gidilmiştir. Ancak, bu değişikliklerin, sınavın özünden çok uygulanış biçimiyle ilgili olduğu bilinmektedir. Oysa, yapılacak değişiklik, sınavın amacının belirlenmesinden, soru hazırlanmasına, uygulanmasına, sonuçların kamuoyunda ilânına ve adaylara duyurulmasına kadar tüm aşamalarda ölçme ve değerlendirme yöntemlerine uygun olduğu ölçüde taraftar bulur. Ancak, bu şekilde bir takım yakınlıkların önüne geçilebilir. Düşüncelerimizi, bu çerçevede açıklamaya ve alternatifleri sunmaya çalışacağız.

Bilindiği gibi, Doçentlik Yabancı dil sınavı bir yarışma sınavı değildir. Doçentliğe geçişte bir baraj niteliği taşımaktadır. Söz konusu yönetmeliğin 2. maddesinde, "Yabancı dil sınavı, kelime hazinesi ve gramer bilgisiyle yabancı dilde okuduğunu anlama ve tercüme gücünü yoklayan, iki bölümlü bir sınav şeklinde yapılır" denilmektedir. Bu ifadeyle, sınavın amacı ve sınavda sorulacak test soru gruplarının sayısı, içeriği ve çerçevesi kuramsal anlamda çizilmeye çalışılmıştır. Bu kuramsal yapıya uygun olarak hazırlanan test sorularının, sonuçları itibariyle, adayları memnun ettiği - zaman zaman basına yansıyan haberler dikkate alındığında - söylenemez. O halde, test soru gruplarının, test sonuçlarına göre, testin amacı da gözönünde tutularak, yeniden düzenlenmesine ihtiyaç vardır.

Yabancı dil test sorularında genellikle, "anahtarlanmış cevabı en doğru olan madde formu" kullanılmaktadır. Bilindiği gibi, en doğru cevap formu, maddenin yapısal düzeninden değil, madde ile yoklanmak istenen bilgilerin tabiatından ve madde yazarının tercihinden doğmaktadır (1). Bu kullanım, test sorularını cevaplarken adayları kuşkuya ve tereddüte

(*) S. Ü. Eğitim Fakültesi Öğretim Üyesi.

(1) M. Fuat Turgut, Ölçme ve Değerlendirme Metotları, Ankara, 1987, S: 87.

götürmektedir. Çok zorunlu kalmadıkça, bu tür test sorularının kullanılmasından kaçınmak gerekir. Bunun yerine, "anahtarlanmış cevabı kesin ve bir tane olan madde formunun" kullanılmasının daha uygun olacağı söylenebilir.

Yabancı dil sınavı için üç saatlik bir süre verilmektedir. Testte 100 soru bulunduğu dikkate alınacak olursa, soru başına 180/100 dakika düşmektedir. Bu şekilde, doldurma tipi sorularla, okuduğunu anlama ile ilgili soruların, aynı sürede cevaplanabilmesi güçtür. Çünkü, doldurma tipi sorularda 7-10 kelimelik bir cümle okumak gerekirken, okuduğunu anlama ile ilgili sorularda 60-100 kelimelik bir metnin okunması ve analizi gerekmektedir. Bu durum, sınavın geçerliğini olumsuz yönde etkilemektedir. Diğer taraftan, bu sınav, Yardımcı Doçentlik dil sınavı ile de uyumsuzdur. Yardımcı Doçentlik dil sınavında 200 (±%10) kelimelik bir metin için iki saatlik süre verilirken, doçentlik dil sınavında, bu sınavla kıyaslanamayacak kadar az bir süre verilmektedir. Bu açıklamalar ışığında, sınav sorularının güçlük dereceleri ve paragraf metinlerindeki kelime sayısı da göz önüne alınarak sınav süresine eklemeye yapılması gerekir .

Test sorularının anahtarlanmış cevaplarının kamuoyuna açıklanması, verilen cevapların doğru veya yanlışlığının ne olduğunun aday tarafından algılanıp yorumlanmasına yol açacak ve sınavda başarısız olanlara eksikliklerini gidermede yol gösterici olacaktır. Bir başka açıdan, zihinlerde oluşabilecek kuşku ve tereddütleri de giderecektir. Şayet bu yapılmıyorsa, adaylara, soru gruplarına göre, doğru ve yanlış cevap sayıları ayrıntılı olarak duyurulmalıdır. Böyle bir uygulama, modern eğitim anlayışına uygun düşmektedir.

Doçentlik yabancı dil sınavına başvurma belgesinde yer alan bilgiler arasında, Doçentlik bilim sınavına girmeyi düşündüğünüz değişik bilim dallarını ifade eden ve işaretlememiz istenen altı adet kutucuk bulunmaktadır. Bu işaretler, ilerde, sözkonusu bilim dallarındaki Doçentlik kadrolarının planlanmasına ilişkin istatistiksel verileri toplamaya dönük çabaları mı ifade etmektedir? Yoksa, bu tercihler, bilim dallarından yabancı dil sorusu hazırlama amacına mı dönüktür? Bu noktada, adayların zihninde oluşan kuşku ve tereddütlerin giderilmesi yararlı olacaktır.

Söz konusu sınavlar, Kasım ve Mart aylarında olmak üzere, yılda iki kez Ankara sınav merkezinde yapılmaktadır. Bu sınavların, daha önce uygulandığı gibi, Üniversitelerin bulunduğu il merkezinde yapılmasının, adaylara maddi ve manevî yönden avantaj sağlayacağı, aynı zamanda, "şeffaf yönetim" anlayış ve esprisine uygun olacağı söylenebilir.

SONUÇ

Gerçek anlamıyla demokratikleşme olgusunun tartışıldığı ve hayata geçirilmeye çalışıldığı günümüz Türkiye'sinde, Doçentlik Yabancı Dil Sınav sistemi, yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda gözden geçirilerek daha sağlıklı ve gerçekçi bir esasa oturtulabilir. Bu hususların ölçme ve değerlendirme açısından ele alındığı dikkate alınırca, testin hazırlanmasında ölçme ve değerlendirme uzmanlarının da yer alması, en azından, testin güvenilirliği ve geçerliği açısından zihinlerde oluşan kuşku­ları gidercektir.